

Nr 281.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionering av vissa befattningshavare vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall m. m.; given Stockholms slott den 21 april 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 april 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss:

I enlighet med förslag i Kungl. Maj:ts den 3 mars 1938 dagtecknade proposition nr 220 beslöt 1938 års riksdag (skr. nr 291), att den av föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina ägda egendomen Hall, som hittills under benämningen åkerbrukskolonien Hall använts såsom skyddshem för själsligt abnorma eller kroppsligt sjuka gossar och ynglingar,

skulle förvärvas för statsverkets räkning samt att å egendomen skulle i huvudsaklig överensstämmelse med ett av fångvårdsstyrelsen framlagt förslag uppföras en säkerhetsanstalt för förvarade och internerade samt ny sinnessjukavdelning inom fångvården. Fångvårdens övertagande av egendomen Hall har beräknats kunna äga rum tidigast den 1 januari 1940.

I samband med statens övertagande av egendomen Hall har, såsom av nämnda proposition framgår, även behandlats frågan om anställningsförhållandena för den därstädes för närvarande anställda personalen. De för utredning rörande omförmälda skyddshem inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga (1936 års Hallutredning) anförde härutinnan i sitt den 10 december 1937 avgivna betänkande (statens off. utredn. 1937: 46) i huvudsak följande:

Å egendomen hade under de två sista åren anställts åtskilliga nya befattningshavare. Med hänsyn till det svävande skick, vari frågan om Halls framtida användning under nämnda år befunnit sig, måste det hava stått klart för nämnda befattningshavare, att de icke med säkerhet kunde påräkna ordinarie tjänst. Nyttillträdande befattningshavare hade också tillsatts endast på förordnande. Hallutredningen hyste den bestämda meningen, att, om dylik befattningshavare icke kunde erhålla fortsatt anställning i skyddshemorganisationen utan bleve övertalig, staten icke kunde eller borde ikläda sig några särskilda förpliktelser.

Av den vid Hall mera fast knutna personalen syntes — frånsett direktören, beträffande vilken de sakkunniga framlade särskilt förslag — samtliga befattningshavare utom sex med stor sannolikhet kunna beredas fortsatt anställning inom här föreliggande vårdområden. De nämnda sex befattningshavarna skulle vid tiden för upphörandet av föreningens verksamhet å Hall befinna sig i en ålder av 57—60 år och kunna återopa 17—26 tjänstår. Skäligheten syntes bjuda, att staten, för den händelse de icke kunde i fortsättningen utnyttjas, beviljade dem pensioner till lämpliga belopp. Den totala årliga kostnaden härför kunde beräknas till 9,000 kronor för år. Då emellertid personalen å Hall tidigare erhållit pension genom beslut i varje särskilt fall av riksdagen, kunde det vid den nuvarande anstaltens upphörande sägas bliva fråga endast om en övergångskostnad för den tid, som förflöte intill dess befattningshavarna eljest skulle ha kommit i åtnjutande av pension.

Det torde böra ankomma på Hallstyrelsen att i sinom tid, då det kunde bedömas, huruvida befattningshavarna komme att bli övertaliga, hos Kungl. Maj:t göra framställning i ämnet.

Vidkommande direktören funne Hallutredningen det icke kunna med säkerhet bedömas, huruvida lämplig anställning kunde beredas honom, samt ansåge sig nödsakad räkna med möjligheten att så icke skulle bliva fallet och att han borde överföras å indragningsstat. I analogi med vad som skett i andra liknande fall förutsatte de sakkunniga, att statsbidrag skulle utgå till hans lön å indragningsstat. Därest annan anställning icke kunde beredas honom, ansåge Hallutredningen, att det borde ankomma på Hallstyrelsen att göra framställning hos Kungl. Maj:t angående lönen å indragningsstat.

Till f. d. befattningshavare eller efterlevande till befattningshavare vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall utginge för det dåvarande pensioner och understöd till ett sammanlagt belopp av 2,000 kronor för år. Hallutredningen tillstyrkte, att statsverket efter åkerbrukskoloniens nedläggande påtog sig dessa utgifter.

Fångvårdsstyrelsen anförde i skrivelse den 12 februari 1938 beträffande frågan om den nuvarande Hallpersonalens anställningsförhållanden, därest egendomen övertoges av staten, bland annat följande:

Med hänsyn till att egendomen icke kunde tillträdas förrän tidigast den 1 januari 1940 syntes det för närvarande icke vara erforderligt att i annan mån fatta ståndpunkt till frågan om den nuvarande Hallpersonalens anställningsförhållanden än att det klarlades, att vissa kostnader för avlöningsbidrag åt personal å indragningsstat samt för pensionering av vissa f. d. befattningshavare vid anstalten m. fl. torde bliva ofrånkomliga för statsverket. Det syntes få bliva beroende på prövning i varje särskilt fall i vad mån befattningshavare vid den nuvarande Hallanstalten kunde beredas anställning i fångvården. Det vore att märka, att de i allmänhet icke undergått den utbildning som krävdes för befattningshavare vid fångvårdsstaten. Lämpligast syntes vara, att nuvarande befattningshavare vid Hall i möjligaste mån bereddes anställningar inom skyddshemsverksamheten och sinnesslövrården.

Vid framläggande av propositionen nr 220 till 1938 års riksdag uttalade *föredragande departementschefen*, att han beträffande den nuvarande Hallpersonalens anställningsförhållanden efter statens övertagande av egendomen kunde väsentligen ansluta sig till vad de sakkunniga föreslagit och till vad fångvårdsstyrelsen uttalat. Sålunda syntes direktören å Hall få placeras å indragningsstat, dock med skyldighet att mottaga ny befattning i stats-tjänst, samt sex äldre befattningshavare få beredas pension. Slutligen borde statsverket i och med övertagandet av egendomen påtaga sig ansvaret för redan utgående pensioner och understöd.

I sin skrivelse (nr 291) i anledning av nyssnämnda proposition uttalade *1938 års riksdag* sin anslutning i princip till vad i propositionen föreslagits i fråga om villkoren för statens övertagande av Hallegendomen samt anförde därvid bland annat, att det syntes riksdagen skäligt, att staten övertog ansvaret för pensionering m. m. av sådan till anstalten mera fast knuten personal, som icke kunde beredas fortsatt anställning inom skyddshemsverksamheten, sinnesslövrården eller fångvården, ävensom för redan utgående pensioner eller understöd från Hallföreningen.

I anslutning till vad sålunda förekommit har styrelsen för föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina (här benämnd Hallstyrelsen) i en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse av den 30 september 1938 framhållit i huvudsak följande:

Vid skyddshemmet funnes för närvarande anställda tillhopa 47 befattningshavare. Av dessa vore 28 att anse såsom mera fast anställd personal. Enligt Hallutredningens betänkande skulle av ifrågavarande 28 befattningshavare direktören Olof Fryklund uppföras å indragningsstat, varjämte sex befattningshavare, födda något av åren 1879—1882, skulle, för den händelse dessa befattningshavare icke kunde i fortsättningen utnyttjas, erhålla pensioner till lämpligt belopp. Ifrågavarande sex befattningshavare vore jordbruksförmannen Richard Jonas Samuel Melin, gårdssnickaren Johan Hjalmar Larsson, chauffören och stalldrängen Karl Svanström, sömmerskan

Aina Susanna Hallén, förmannen Karl Viktor Karlsson och skomakareförmannen Karl Ejnar Emanuel Samuelsson.

Samtidigt som styrelsen tillstyrkte de av Hallutredningen föreslagna åtgärderna beträffande omförmälda sju befattningshavare, ville styrelsen hemställa, att pension måtte beredas ytterligare två befattningshavare, nämligen trädgårdsmästaren Sven Gustaf Karlsson och sjuksköterskan Ida Amalia Nilsson Eliasson.

Beträffande *direktören Fryklund* inhämtas av Hallstyrelsens skrivelse, att han är född den 9 juni 1891;

att han anställdes å Hall den 15 oktober 1929;

att han dessförinnan tjänstgjort under tiden 1 september 1918—30 september 1921 såsom förste lärare å statens uppfostringsanstalt å Venngarn, 13 juni 1922—31 december 1926 såsom föreståndare för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed samt under tiden 1 januari 1927—14 oktober 1929 såsom föreståndare för Göteborgs stads och läns sinnesslöanstalt å Stretered;

att hans löneförmåner såsom direktör å Hall utgått efter lönegrad B 27, vartill kommit provisorisk avlöningsförstärkning och dyrtidstillägg ävensom ett belopp av 400 kronor som ersättning för indragna trädgårdsprodukter;

samt att Fryklund är delaktig i statens pensionsanstalt med ett tjänstepensionsunderlag av 5,724 kronor samt med en årlig pensionsavgift av 861 kronor 36 öre, varav 286 kronor 20 öre erläggas av huvudmannen och 575 kronor 16 öre av befattningshavaren.

För egen del har Hallstyrelsen hemställt, att Fryklund måtte uppföras å indragningsstat eller motsvarande med avlöning enligt lönegrad B 26, A-ort, jämte provisorisk avlöningsförstärkning och dyrtidstillägg samt att Fryklunds delaktighet i statens pensionsanstalt måtte bibehållas, varvid statsverket borde övertaga den å huvudmannen belöpande andelen av den årliga pensionsavgiften.

Vidkommande övriga till pensionering ifrågasatta befattningshavare har Hallstyrelsen meddelat,

beträffande *jordbruksförmannen Melin*:

att han är född den 11 mars 1879;

att han anställdes å Hall den 26 oktober 1915;

samt att hans löneförmåner under de sista fem budgetåren i genomsnitt uppgått till 2,663 kronor för år jämte dyrtidstillägg;

beträffande *gårdssnickaren Larsson*:

att han är född den 20 maj 1880;

att han anställdes å Hall den 1 november 1919;

att han å Hall tjänstgjort såsom snickare med undantag för åren 1921—1925, då han tjänstgjort såsom nattvakt;

att han under hela sin tjänstgöringstid även deltagit i uppfostringsarbetet såtillvida att han haft vakttjänstgöring turvis med övriga förmän;

att han år 1936 genom olycksfall i arbete mistat ena ögat och till följd därav från och med den 30 juni 1936 erhållit en årlig livränta från riks försäkringsanstalten av 464 kronor 17 öre;

samt att hans löneförmåner, från vilka emellertid avdragits beloppet av sagda livränta, under de sista fem budgetåren uppgått till i medeltal 2,508 kronor för år jämte dyrtidstillägg;

 beträffande *chauffören och stalldrängen Svanström*:

 att han är född den 26 juni 1880;

 att han anställts å Hall den 15 oktober 1916;

samt att hans löneförmåner under de sista fem budgetåren uppgått till i medeltal 2,663 kronor årligen jämte dyrtidstillägg;

 beträffande *sömmerskan Aina Susanna Hallén*:

 att hon är född den 8 augusti 1881;

 att hon varit anställd å Hall från och med den 15 januari 1922;

samt att hennes löneförmåner under de sista fem budgetåren uppgått till i medeltal 1,587 kronor årligen jämte dyrtidstillägg;

 beträffande *förmannen Karl Viktor Karlsson*:

 att han är född den 2 februari 1882;

 att han anställts som mjölnare och snickare å Hall den 12 oktober 1913;

 att han blivit snickareförmän den 1 oktober 1927;

 att han under hela sin tjänstetid på Hall deltagit även i vakttjänstgöringen;

samt att hans löneförmåner under de sista fem budgetåren uppgått till i medeltal 2,663 kronor årligen jämte dyrtidstillägg;

 beträffande *skomakareförmannen Samuelsson*:

 att han är född den 22 september 1882;

 att han anställts å Hall den 1 april 1917;

 att han efter olycksfall i arbete från riks försäkringsanstalten uppbär en livränta å 300 kronor för år;

samt att hans löneförmåner, från vilka emellertid avdragits beloppet av sagda livränta, under de sista fem budgetåren uppgått till i medeltal 2,655 kronor årligen jämte dyrtidstillägg;

 beträffande *trädgårdsmästaren Sven Gustaf Karlsson*:

 att han är född den 4 mars 1886;

 att han anställts som trädgårdsmästare å Hall den 1 april 1915;

samt att hans årliga löneförmåner, inklusive provision m. m., under de senaste fem budgetåren uppgått till i medeltal 3,132 kronor för år, varav lön omkring 2,800 kronor, jämte dyrtidstillägg å lönen; samt

 beträffande *sjuksköterskan Ida Amalia Nilsson Eliasson*:

 att hon är född den 31 augusti 1891;

 att hon anställts som sjuksköterska och föreståndarinna för sjukavdelningen å Hall den 1 november 1920;

 att hon varit delaktig i statens pensionsanstalt från och med den 31 augusti 1921 med ett tjänstepensionsunderlag av 1,000 kronor;

samt att hennes löneförmåner senast uppgått till grundlön 2,070 kronor och ålderstillägg 684 kronor eller tillhopa 2,754 kronor för år jämte dyrtidstillägg, vartill kommer möblerad bostad om 2 rum med värme och lyse, värderad till 300 kronor.

Till stöd för förslaget om pensionering av *Sven Gustaf Karlsson* har Hallstyrelsen anfört, att enligt vad styrelsen erfarit Karlsson icke syntes kunna beredas fortsatt anställning å den blivande säkerhetsanstalten å Hall, enär det med hänsyn till det vanskliga klientel, som där komme att vårdas, krävdes en yngre man såsom trädgårdsmästare samt att ej heller inom sinnesslövärdn eller skyddshemsverksamheten anställning syntes kunna beredas honom.

I fråga om *Eliassons* pensionering har styrelsen anfört följande:

Eliasson hade under sin tjänstetid å Hall haft en synnerligen betungande tjänstgöring. Det hade nämligen ålegat henne att merendels utan biträde svara för vård och behandling av samtliga å skyddshemmets sjukavdelning intagna elever ävensom ombesörja sjukvård åt befattningshavare och deras familjer. Hennes nit, intresse och skicklighet vid fullgörandet av dessa tjänsteuppgifter förtjänade det högsta vitsord. Det omfattande och uppslitande arbetet hade emellertid betydligt nedsatt hennes krafter, såsom framginge av ett skrivelsen bilagt läkarintyg. Enligt styrelsens mening kunde hon därför icke överflyttas till annan tjänst utan borde den 1 januari 1940 erhålla pension.

Såsom redan angivits vore Eliasson delaktig i statens pensionsanstalt med ett tjänstepensionsunderlag av 1,000 kronor. Då pensionsunderlaget för sjuksköterskor i Eliassons tjänsteställning numera höjts till 1,560 kronor, hade styrelsen för avsikt att hos pensionsanstalten hemställa om pensionsunderlagets höjning till sistnämnda belopp. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 september 1938 med äskande av anslag till anstaltens verksamhet under budgetåret 1938/39 hade styrelsen också anmält, att styrelsen under nämnda budgetår ämnade av anstaltens medel bestrida den engångsavgift, som förändrades av pensionsunderlagets höjning.

För Eliasson inträdde enligt pensionsanstaltens reglemente pensionsåldern vid 55 levnadsår och 25 tjänstår. Styrelsen hemställde, att Eliasson måtte pensioneras från och med den 1 januari 1940 — alltså vid ännu icke fyllda 49 år — samt att hon med hänsyn till sitt uppoffrande arbete i anstaltens tjänst härvid måtte erhålla oavkortad pension efter det högre tjänstepensionsunderlaget av 1,560 kronor. Därest det icke låte sig göra, att hon redan den 1 januari 1940 erhöle sådan oavkortad pension från statens pensionsanstalt, synes hon böra tills hon uppnådde 55 år erhålla pension på samma sätt som övriga befattningshavare, för vilka styrelsen hemställt om förtidspensionering.

Vid uppnådda 55 år erhöle hon från statens pensionsanstalt avkortad pension. Från denna tid syntes hon av statsmedel böra erhålla fyllnadsbelopp sålunda att hon erhöle full pension jämte dyrtidstillägg efter de grunder, som gällde för dylika pensioner (f. n. $1,560 + 300 = 1,860$ kronor).

Slutligen har Hallstyrelsen framhållit, att vid bifall till vad styrelsen sålunda hemställt skulle återstå tillhopa ($28 - 9 =$) 19 befattningshavare, för vilka anställning borde ordnas. Enligt vad styrelsen under hand erfarit syntes högst 10 befattningshavare kunna erhålla placering i fångvärdn och högst 7 befattningshavare kunna vinna anställning inom skyddshemsverksamheten och sinnesslövärdn. Huru de två återstående befattningshavarna skulle placeras vore för det dåvarande icke möjligt att bestämt angiva. Sty-

relsen hyste emellertid förhoppning om att även åt dessa två befattningshavare skulle kunna beredas anställning.

Socialstyrelsen har i utlåtande den 15 november 1938 biträtt *Hallstyrelsens* förslag.

Fångvårdsstyrelsen har i ett den 30 januari 1939 avgivet utlåtande likaledes tillstyrkt *Hallstyrelsens* förslag. I fråga om de två befattningshavare, beträffande vilka *Hallstyrelsen* icke föreslagit vare sig någon placering eller pensioneringsåtgärd, har fångvårdsstyrelsen anfört, att dessa befattningshavare enligt vad fångvårdsstyrelsen inhämtat sedan någon tid åtnjöte tjänstledighet från sina befattningar å Hall för tjänstgöring den ene hos landsting och den andre hos kommun. Man syntes kunna räkna med att de komme att fortsätta härmed. Först om dessa beräkningar sloge fel syntes frågan om deras placering, respektive pensionering böra upptagas till prövning.

Statskontoret har den 3 mars 1939 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört, bland annat, följande:

Statskontoret hade icke annat att erinra mot förslaget om uppförande å indragningsstat av den nuvarande direktören å Hall, Olof Fryklund, än att lönen å indragningsstaten icke torde böra bestämmas efter någon viss lönegrad utan i stället angivas till det belopp, varmed statsbidrag till avlöningen åt direktören för närvarande utginge, eller 7,140 kronor. Vidare torde i enlighet med vad som gällde för befattningshavare i statens tjänst, som åtnjöte avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet, det procentuella dyrtidstillägget böra minskas till hälften. Yrkandet om provisorisk avlöningsförstärkning kunde *statskontoret* icke biträda, enär dylik förmån författningens enligt ej tillkomme statliga befattningshavare i motsvarande situation.

Ämbetsverket hade icke något att erinra mot *Hallstyrelsens* hemställan, att statsverket måtte övertaga den på huvudmannen tillöpande andelen av den årliga pensionsavgiften. I enlighet med vad som tillämpades, då staten vore huvudman, torde emellertid någon särskild medelsanvisning icke för ändamålet vara erforderlig.

Beträffande det framlagda förslaget om beredande av pensioner åt de sex befattningshavare, vilka innefattades i det i propositionen nr 220/1938 gjorda uttalandet i fråga om pensionering av vissa befattningshavare i samband med statens övertagande av egendomen Hall, hade *statskontoret* med hänsyn till den i ärendet förebragta utredningen icke något att erinra mot att pension av statsmedel bereddessa dessa befattningshavare. Enligt *statskontorets* mening torde i dessa fall skäligen böra tillämpas ett pensionsunderlag, motsvarande två tredjedelar av den angivna medellönen. Med denna utgångspunkt torde pensionerna böra i huvudsak beräknas i förhållande till det av vederbörande innehavda antalet tjänstår, varjämte avdrag torde böra ske med 10 procent med hänsyn till att vederbörande icke haft att erlagga pensionsavgifter eller vidkännas pensionsavdrag. De pensionsbelopp, som härigenom erhöles, torde emellertid i vissa fall bliva lägre än vad som kunde anses skäligt. Man torde nämligen vara berättigad antaga att, därest egendomen icke övertagits av staten, samtliga ifrågavarande befattningshavare fått kvarstå å sina befattningar intill 60-årsåldern, varigenom de tre yngsta av dem, nämligen Hallén, K. V. Karlsson och Samuelsson, skulle vid avgången kunnat räkna med ett större antal tjänstår än vad de innehade vid skyddsverksamhetens nedläggande. Vid nu angivna förhållande syntes det *statskontoret* skäligt, att pensionsbeloppen för de nämnda tre befattnings-

havarna finge undergå någon jämkning uppåt. Såsom lämplig förhöjning ville statskontoret därvid föreslå för Hallén 50 kronor, för K. V. Karlsson 100 kronor samt för Samuelsson 150 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts skulle för de sex befattningshavarna pensionsbeloppen komma att utgöra: för Melin 1,284 kronor, för Larsson 1,008 kronor, för Svanström 1,236 kronor, för Hallén 600 kronor, för K. V. Karlsson 1,488 kronor samt för Samuelsson 1,320 kronor.

De livräntor, som enligt beslut av riks försäkringsanstalten tillkomme Larsson och Samuelsson för skada till följd av olycksfall i arbetet, syntes icke böra föranleda någon reducering av dem tillkommande pensioner.

I anledning av framställningen om beredande av pension åt trädgårds-mästaren Sven Gustaf Karlsson och sjuksköterskan Ida Amalia Nilsson Eliasson har statskontoret anfört följande:

Frågan huruvida Karlsson kunde beredas anställning i statens tjänst eller nu borde avgå från sin innehavande befattning med pension av statsmedel, undandroge sig statskontorets bedömande. Statskontoret hade emellertid icke av de lämnade upplysningarna blivit övertygat om nödvändigheten av att redan nu bereda Karlsson pension, då han icke uppnått högre ålder än 53 år samt syntes vara frisk och arbetsför. Därest förutsättningar för pension likväl skulle anses vara för handen, finge statskontoret föreslå, att beloppet av pensionen måtte bestämmas med tillämpning av de nyss angivna beräkningsgrunderna. Enligt dessa grunder skulle Karlsson, med en antagen genomsnittslön under de fem sista budgetåren av 3,132 kronor, komma i åtnjutande av en pension av 1,521 kronor. Då emellertid Karlsson, därest han kvarstätt i sin befattning intill 60-årsåldern, syntes hava kunnat räkna 30 tjänstår, torde sagda belopp böra undergå viss höjning. Statskontoret finge i sådant avseende såsom skälig pension föreslå ett belopp av 1,716 kronor.

Vad anginge sjuksköterskan Eliasson, vilken vore delaktig i statens pensionsanstalt, ville statskontoret erinra, att Hallanstaltens styrelse i samband med äskandet av anslag till anstaltens verksamhet under budgetåret 1938/39 hemställt om ett belopp av 3,100 kronor för bestridande av de retroaktivavgifter, som vore erforderliga för höjandet av det för Eliasson nu gällande tjänstepensionsunderlaget, 1,000 kronor, till 1,560 kronor, eller det pensionsunderlag, som enligt anstaltens reglemente en sjuksköterska av här ifrågakommande tjänsteställning numera kunde erhålla.

I ett över styrelsens framställning avgivet utlåtande hade socialstyrelsen erinrat, att huvudmannen, som jämlikt 9 § i pensionsanstaltens reglemente hade att till statens pensionsanstalt inbetala hela den för förhöjt pensionsunderlag stadgade engångsavgiften, ägde enligt av pensionsanstalten fastställda normer av befattningshavaren genom löneavdrag uttaga $\frac{10}{58}$ av sagda engångsavgift, vilket i förevarande fall motsvarade ett belopp av 538 kronor. Enligt vad socialstyrelsen inhämtat, hade emellertid föreningens styrelse icke för avsikt att begagna sig av nämnda rättighet, utan önskade åtaga sig betalningsansvaret jämväl för de på Eliasson belöpande avgifterna. Socialstyrelsen ansåge icke detta åtagande vara motiverat av omständigheterna. Med beaktande av den stora förmån, som genom denna åtgärd komme Eliasson till del, syntes det socialstyrelsen icke oskäligt, att hon själv finge vidkännas utbetalningen av de på henne belöpande avgifterna.

Till denna uppfattning hade Kungl. Maj:t anslutit sig i den i ämnet till 1939 års riksdag avlåtna propositionen nr 13, och hade i enlighet härmed i propositionen icke medräknats medel för bestridande av de på Eliasson belöpande retroaktivavgifterna i det begärda anslagsbeloppet. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit hade den 8 februari 1939 bifallits av riksdagens båda kamrar.

Enligt föreskrifterna i pensionsanstaltens reglemente inträdde för Eliasson pensionsåldern vid 55 levnadsår. Såsom framginge av ett vid framställningen fogat läkarutlåtande rörande Eliassons hälsotillstånd, vore emellertid hennes fysiska och psykiska krafter så nedsatta, att hon efter avslutandet av sin nuvarande befattning icke torde kunna söka sig ny tjänst. Under återopandehärav hade nu anstaltens styrelse som sin mening uttalat, att Eliasson borde beredas pension, då hennes nuvarande anställning upphörde. Styrelsen hade i sådant avseende hemställt, att, därest det icke läte sig göra att bereda Eliasson pension från statens pensionsanstalt redan vid avgången, Eliasson måtte intill dess hon uppnådde 55 års ålder beredas pension på samma sätt som de förut angivna anställningshavarna, samt efter sagda tidpunkt, då hon syntes komma att erhålla pension från statens pensionsanstalt till avkortat belopp, tillerkännas fyllnadspension till sådant belopp, att hennes sammanlagda pensionsförmåner uppginge till det högre pensionsunderlaget, 1,560 kronor, jämte dyrtidstillägg. Med hänsyn till vad i ärendet anförts i fråga om Eliassons hälsotillstånd hade statskontoret intet att erinra mot att Eliasson, därest fortsatt anställning icke skulle kunna beredas henne, vid avgången tilldelades ett årligt understöd av statsmedel med belopp, motsvarande oavkortad sjuksköterskepension från statens pensionsanstalt, beräknad efter ett pensionsunderlag av 1,560 kronor. I enlighet med vad nyss anförts i fråga om retroaktivavgifternas erläggande, syntes därvid som villkor böra gälla, att Eliasson inbetalade den henne åvilande engångsavgiften, 538 kronor, till statens pensionsanstalt. Vidare torde böra föreskrivas skyldighet för henne att å ifrågavarande understöd vidkännas avdrag för den pension, som framdeles kunde bliva henne tillerkänd från pensionsanstalten.

Vidare har *fångvårdsstyrelsen* i skrivelse den 10 september 1938 i samband med avgivande av förslag till anslagsäskanden för fångvården, avsedda att föreläggas innevarande års riksdag, gjort framställning i syfte att medel måtte beräknas för utbetalande, efter det staten övertagit egendomen Hall, av förut omförmälda, till ett sammanlagt belopp av 2,000 kronor för år utgående pensioner och understöd, vilka av Hallstyrelsen för återstående livstiden beviljats vissa förutvarande befattningshavare eller efterlevande till befattningshavare vid Hall, ävensom av ett understöd till belopp av 1,000 kronor för år åt förre läraren vid skyddshemmet Johan Emil Holmén's änka Maria Elisabet Holmén, född Eriksson. Styrelsen har därvid anført, bland annat, följande:

Till grund för beräkningen av förut nämnda belopp, 2,000 kronor, hade legat en av 1936 års Hallutredning lämnad uppgift, enligt vilken Hallföreningen utbetalade följande årliga pensioner och understöd till förutvarande befattningshavare eller deras efterlevande, nämligen:

förre läraren Johan Emil Holmén, född 1856, tilläggspension (utöver riksdagspension)	kronor	1,000
förre befallningsmannen Per Viktor Carlsson, född 1851, tilläggspension (utöver riksdagspension)	»	400
förre skogvaktaren Anders Nikolaus Askerin, född 1852, tilläggspension (utöver riksdagspension)	»	300
Gully Fant, född 1851, änka efter förre direktören Fredrik Fant, understöd	»	1,200
förre kokerskan Ida Maria Pettersson, född 1874, understöd . .	»	100

eller tillsammans kronor 3,000.

Enligt vad sedermera blivit upplyst hade av förenämnda pensionärer Holmén avlidit den 6 september 1937, varför summan av föreningens pensions- och understödsförpliktelser uppginge till 2,000 kronor för år.

I skrivelse till fångvårdsstyrelsen den 8 september 1938 hade emellertid Hallstyrelsen beträffande tilläggspensionen till Holmén meddelat, att beloppet även efter hans död i sin helhet utgått och alltjämt utginge till hans efterlevande änka, Maria Elisabet Holmén, vilken vore född 1862. Anledningen till att denna tilläggspension alltjämt finge utgå vore dels hänsyn till Holmén's långa tjänstetid å Hall och dels den omständigheten att den av riksdagen beviljade pensionen upphört i och med Holmén's död och att hans änka därefter skolat stå utan försörjningsmöjligheter. Holmén hade tjänstgjort å Hall sammanlagt 42 år (1884—1926) och hade icke varit delaktig i statens pensionsanstalt eller annan pensionskassa.

I ett den 23 november 1938 avgivet utlåtande har *statskontoret* anfört, bland annat, följande:

Av införskaffad utredning i ärendet framginge, att Hallstyrelsen genom beslut den 29 september 1937 medgivit, att den Holmén förut tillerkända tilläggspensionen finge utgå till änkefru Holmén till och med den 30 juni 1938 samt att styrelsen genom beslut den 10 maj 1938 förklarar, att pension skulle utgå till henne under räkenskapsåret 1938/39 med 1,000 kronor. Till skillnad från de pensioner och understöd, beträffande vilka statsmakterna påtagit sig ansvaret i samband med övertagandet av egendomen Hall, hade ifrågavarande understöd åt änkan Holmén således icke blivit av Hallstyrelsen henne tillförsäkrad under återstående livstid.

Statskontoret ville i anledning härav framhålla, att, därest fråga uppkommit om beredande av pension åt änkefru Holmén oberoende av nu föreliggande förhållanden, ämbetsverket i betraktande av Holmén's löneställning (kontant avlöning 1,800 kronor för år jämte naturaförmåner, värderade till 400 kronor för år) och den till honom tidigare av statsmedel utgående tjänstepensionen svårligen kunnat tillstyrka högre årligt understöd åt hans efterlevande änka än 500 kronor.

Med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter ville statskontoret emellertid för sin del tillstyrka, att Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen föresloge, att staten vid övertagandet av egendomen Hall tillförsäkrade änkefru Holmén under återstående livstiden ett årligt understöd, vilket med anpassning efter de understöd, som Hallföreningen tillförsäkrat änkan efter förre direktören Fant och som staten från tidpunkten för nämnda övertagande skulle komma att bestrida, skäligen borde bestämmas till 700 kronor. Statskontoret förutsatte härvid, att bestämmelse meddelades därom, att dyrtidstillägg icke skulle utgå å nu ifrågavarande understöd liksom ej heller å de övriga pensioner och understöd, för vilkas utbetalning statsmyndigheterna i samband med statens övertagande av egendomen Hall iklätt sig ansvar. Samtliga ifrågavarande pensioner och understöd torde böra anvisas att utgå från elfte huvudtitelns anslag till diverse pensioner och understöd m. m.

Departements-
chefen.

På sätt av den föregående redogörelsen framgår beräknas vid statens övertagande av egendomen Hall och upphörandet av den å egendomen hittills bedrivna skyddshemsverksamheten en del av den därstädes anställda personalen bliva övertalig. I enlighet med vad som förutsatts i samband med statsmakternas beslut föregående år rörande övertagandet av egendomen sy-

nes staten böra åtaga sig viss försörjningsskyldighet gentemot övertalig personal, som innehaft mera fast anställning. Härutinnan har från Hallstyrelsens sida ifrågasatts, att den nuvarande direktören Olof Fryklund skulle uppföras å indragningsstat och att åtta befattningshavare skulle erhålla pension, nämligen *dels* sex befattningshavare — jordbruksförmannen Melin, gårdssnickaren Larsson, chauffören Svanström, sömmerskan Hallén, förmannen Karl Viktor Karlsson och skomakareförmannen Samuelsson — vilka redan av Kungl. Maj:t och riksdagen år 1938 förutsattes skola pensioneras genom statens försorg, *dels ock* ytterligare två anställningshavare, nämligen trädgårdsmästaren Sven Gustaf Karlsson och sjuksköterskan Eliasson.

På grund av vad i ärendet förekommit vill jag icke motsätta mig, att direktören Fryklund efter statens övertagande av ifrågavarande egendom överföres å indragningsstat. Beträffande Fryklunds förmåner efter överförandet å indragningsstat kan jag väsentligen ansluta mig till statskontorets förut återgivna förslag. Utöver av statskontoret förordade bestämmelser synes emellertid föreskrift böra meddelas om skyldighet för Fryklund att efter Kungl. Maj:ts prövning avstå lönen å indragningsstat eller del därav, i händelse han skulle vinna anställning i statens, riksdagens, landstings eller kommuns tjänst. Jag förutsätter, att åtgärder komma att vidtagas för att, såvitt möjligt, bereda Fryklund dylik anställning.

På sätt i ärendet föreslagits bör Fryklund efter överförandet å indragningsstat bibehållas vid sin delaktighet i statens pensionsanstalt, därvid staten bör inträda såsom huvudman.

I fråga om övrig övertalig personal synes intet vara att erinra emot att pension beredes de sex först omförmälda anställningshavarna Melin, Larsson, Svanström, Hallén, Karl Viktor Karlsson och Samuelsson. Beträffande storleken av pensionerna åt dessa finner jag mig kunna biträda statskontorets härutinnan framlagda förslag.

Med hänsyn till de betänkligheter, som av statskontoret anförts gentemot Hallstyrelsens förslag om pensionering av trädgårdsmästaren Sven Gustaf Karlsson, hava — i anslutning till vad av Hallstyrelsen andragits till stöd för dess förslag — i samband med ärendets beredning inom finansdepartementet undersökts möjligheterna att bereda Karlsson sysselsättning efter skyddshemsrörelsens nedläggande. Då härvid vunna upplysningar emellertid bekräftat giltigheten av de skäl, som av Hallstyrelsen åberopats, vill jag icke motsätta mig, att Karlsson berättigas att komma i åtnjutande av pension av statsmedel. Mot det av statskontoret i händelse av bifall till förslaget om Karlssons pensionering ifrågasatta pensionsbeloppet, 1,716 kronor, finner jag icke anledning till erinran.

Hallutredningens förslag om pension åt sjuksköterskan Eliasson, vilket förslag tillstyrkts av samtliga hörda myndigheter, finner jag mig ävenledes kunna biträda. I fråga om storleken av pensionen åt Eliasson vill jag — med anledning av vad statskontoret därutinnan anförts och föreslagits — meddela, att enligt av mig inhämtade upplysningar vederbörlig retroaktiv-

avgift för höjning av pensionsunderlaget åt Eliasson till 1,560 kronor numera — den 13 mars 1939 — blivit inbetald till statens pensionsanstalt samt att av denna avgift Eliasson guldit den på henne belöpande andelen. I anledning härav synes, på sätt statskontoret förutsatt, pension böra få av Eliasson åtnjutas med nämnda belopp. Pensionen bör i enlighet med statskontorets förslag tillkomma Eliasson alltifrån tidpunkten för statens övertagande av egendomen Hall samt bestämmas att utgå från elfte huvudtitelns anslag till diverse pensioner och understöd m. m., dock med iakttagande att å pensionen skall verkställas avdrag för de pensionsförmåner, som framdeles kunna bli Eliasson tillerkända från statens pensionsanstalt.

Vad beträffar statens övertagande av ansvaret för de pensioner och understöd, som av Hallstyrelsen tillförsäkrats vissa förutvarande befattningshavare vid Hall och efterlevande till dylika befattningshavare och vilka sammanlagt uppgå till 2,000 kronor för år, synes intet vara att erinra emot statskontorets förslag, att anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. tages i anspråk för gäldande av ifrågavarande belopp. På sätt av det föregående framgår avses dyrtidstillägg icke skola utgå å nämnda belopp.

Vidkommande slutligen frågan om pension av statsmedel åt i ärendet omförmälda läraren J. E. Holméns änka Maria Elisabet Holmén, vilken av Hallstyrelsen medgivits rätt att efter mannens år 1937 timade frånfälle uppbära honom av styrelsen tillerkänd pension, anser jag mig med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter böra tillstyrka, att änkefru Holmén efter statens övertagande av egendomen Hall i form av pension erhåller bidrag av statsmedel till sitt uppehälle under återstående livstiden. Beloppet av denna pension synes mig i enlighet med statskontorets förslag böra bestämmas till 700 kronor för år, varå dyrtidstillägg icke må åtnjutas.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med framhållande av att proposition i ärendet jämlikt § 54 riksdagsordningen torde kunna avlätas, utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tiden gått till ända, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att direktören för skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall Olof Fryklund skall från och med tidpunkten för statens övertagande av egendomen Hall uppföras å indragningsstat under elfte huvudtiteln med åtnjutande av lön till belopp av 7,140 kronor för år, varå skall utgå dyrtidstillägg, beräknat enligt grunder, som för närvarande gälla för befattningshavare vid statens nyreglerade verk med avlöning å indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet;

att Fryklund skall vara pliktig att efter Kungl. Maj:ts bestämmande mottaga befattning i statens tjänst mot åtnjutande av avlöning, som icke understiger den för befattningshavare i statens tjänst med placering i 26 löneklassen å respektive ort utgående avlöningen, ävensom, om han efter

överflyttningen till indragningsstat erhåller anställning i statens tjänst — däri inbegripet tjänstgöring hos riksdagen eller dess verk — eller hos landsting eller kommun, helt eller delvis frånträda avlöningsförmånerna å indragningsstaten;

att Fryklund må efter överförandet å indragningsstat bibehållas vid sin delaktighet i statens pensionsanstalt, därvid staten skall inträda såsom huvudman, varom förmåles i pensionsanstaltens reglemente;

att följande anställningshavare vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall, nämligen jordbruksförmannen Richard Jonas Samuel Melin, gårdssnickaren Johan Hjalmar Larsson, chauffören och stalldrängen Karl Svanström, sömmerskan Aina Susanna Hallén, förmannen Karl Viktor Karlsson, skomakareförmannen Karl Ejnar Emanuel Samuelsson och trädgårdsmästaren Sven Gustaf Karlsson, må från och med dagen näst efter den, varunder de i samband med statens övertagande av egendomen Hall lämna sin anställning, under återstående livstiden från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära årliga pensioner med följande belopp, nämligen Melin 1,284 kronor, Larsson 1,008 kronor, Svanström 1,236 kronor, Aina Susanna Hallén 600 kronor, Karl Viktor Karlsson 1,448 kronor, Samuelsson 1,320 kronor och Sven Gustaf Karlsson 1,716 kronor;

att sjuksköterskan vid omförmälda skyddshem Ida Amalia Nilsson Eliasson må från och med dagen näst efter den, varunder hon i samband med statens övertagande av egendomen Hall lämnar sin anställning, under återstående livstiden från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,560 kronor, med skyldighet för henne att å pensionen vidkännas avdrag för den pension, som framdeles kan bliva henne tillerkänd från statens pensionsanstalt;

att pensioner och understöd till belopp av sammanlagt 2,000 kronor för år, som av föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för återstående livstiden tillförsäkrats vissa förutvarande befattningshavare eller efterlevande till befattningshavare vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall, må från och med tidpunkten för statens övertagande av egendomen Hall till vederbörande utgå från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., skolandet dyrtidstillägg icke utbetalas å ifrågavarande pensioner och understöd;

samt att förre läraren vid förenämnda skyddshem Johan Emil Holméns änka Maria Elisabet Holmén, född Eriksson, må från och med tidpunkten för statens övertagande av egendomen Hall under sin återstående livstid, så länge hon förblir

Kungl. Maj:ts proposition nr 281.

änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 700 kronor, varå dyrtids-tillägg icke skall utgå.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

G. MacDowall-Pihlström.